

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS DĖL LIETUVOS MIGRACIJOS POLITIKOS GAIRIŲ PATVIRTINIMO

2014 m. sausio 22 d. Nr. 79
Vilnius

Igyvendindama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 228 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012–2016 metų programos įgyvendinimo prioritetinių priemonių patvirtinimo“, 346 punktą ir siekdama nustatyti Lietuvos migracijos politikos tikslus, principus ir kryptis ir užtikrinti tinkamą migracijos procesų valdymą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a** :

1. Patvirtinti Lietuvos migracijos politikos gaires (pridedama).
2. Nustatyti, kad šiuo nutarimu patvirtintų Lietuvos migracijos politikos gairių (toliau – Gairės) nuostatomis vadovaujasi ministerijos, Vyriausybės įstaigos, įstaigos prie ministerijų, kitos Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingos valstybės institucijos ir įstaigos, pagal kompetenciją priimdamos sprendimus, rengdamos teisės aktų projektus, svarstydamos pasiūlymus priimti Europos Sąjungos teisės aktus ir rengdamos Lietuvos Respublikos pozicijas dėl šių pasiūlymų.
3. Rekomenduoti savivaldybėms ir kitoms Lietuvos Respublikos Vyriausybei neatskaitingoms valstybės institucijoms ir įstaigoms vadovautis Gairių nuostatomis.
4. Pripažinti netekusiais galios:
 - 4.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. rugsėjo 24 d. nutarimą Nr. 957 „Dėl Ekonominės migracijos procesų ir užsienio lietuvių būklės stebėsenos, analizės ir prognozavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais;
 - 4.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gruodžio 3 d. nutarimą Nr. 1317 „Dėl Lietuvos imigracijos politikos gairių patvirtinimo“.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Butkevičius

Vidaus reikalų ministras

Dailis Alfonsas Barakauskas

LIETUVOS MIGRACIJOS POLITIKOS GAIRĖS

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos migracijos politikos gairių (toliau – Gairės) tikslas – nustatyti svarbiausius migracijos politikos tikslus ir principus, apibrėžti pagrindines migracijos politikos kryptis, kurios padėtų užtikrinti valstybės poreikius atitinkantį migracijos srautų valdymą, ypač sprendžiant ilgalaikių struktūrinių ir kvalifikacinių darbo rinkos poreikių užtikrinimo problemas ir prisidedant prie socialinės ir ekonominės valstybės plėtros skatinimo.

2. Gairėse nagrinėjami šie migracijos politikos klausimai: emigracija ir grįžtamoji migracija, imigracija, užsieniečių integracija, prieglobstis (tarptautinė apsauga), kova su neteisėta migracija, taip pat klausimai, susiję su institucine sąranga, skirta formuoti ir įgyvendinti migracijos politiką, institucijų, susijusių su migracijos politikos formavimu ir įgyvendinimu, dalyvavimu plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą.

3. Gairėse atsižvelgta į Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 „Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo“, 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482 „Dėl 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“, „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011–2019 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 389 „Dėl „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011–2019 metų programos patvirtinimo“, nuostatas, taip pat naujausias Europos Sąjungos (toliau – ES) bendrosios migracijos politikos iniciatyvas, valstybės demografinės, ekonominės, socialinės, nacionalinio saugumo ir geopolitinės sąlygas.

4. Lietuva, aktyviai dalyvaudama formuojant bendrą ES migracijos politiką ir priimant sprendimus, turi užtikrinti, kad šie sprendimai atitiktų svarbiausius nacionalinius, o kartu ir bendrus ES interesus, prisidėtų prie Lietuvos Respublikos piliečių saugumo ir gerovės, kurtų geresnes valstybės ir visuomenės raidos sąlygas.

5. Gairėse vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“) ir kituose teisės aktuose.

II SKYRIUS

MIGRACIJOS POLITIKOS FORMAVIMO IR ĮGYVENDINIMO SĄLYGOS

6. Bendra situacija:

6.1. Lietuva priskiriama valstybėms, kuriose šiuo metu vyrauja emigracijos srautai. Užsienio valstybėse jau gyvena daugiau nei 0,6 mln. Lietuvos Respublikos piliečių. Europos Sąjungos statistikos tarnybos (Eurostato) duomenimis, Lietuvos neigiama neto tarptautinė migracija 1 000-čiui gyventojų – viena didžiausių ES. 2012 metais Lietuvos neto tarptautinė migracija 1 000-čiui gyventojų sudarė -7,1 (Airijoje -7,46).

6.2. Po nepriklausomybės atkūrimo vyravo tranzitinės migracijos per Lietuvos Respubliką srautai; vis daugiau dėmesio skirta migracijos procesų valdymui, ir tai turėjo įtakos neteisėtoms migracijos mažėjimui. Lietuvai tapus ES nare, o vėliau – ir Šengeno valstybe,

imigracijos tendencijos iš esmės nepakito, tačiau išaugo emigracija. Griežta Lietuvos imigracijos politika – vienas iš veiksnių, lemiančių nedidelius imigracijos srautus.

6.3. Tik pastaraisiais metais, Lietuvos ūkiui atsigaunant po ekonominės krizės, palaipsniui pradeda didėti imigracija ir grįžtamoji migracija ir mažėti emigracija.

6.4. Migracijos srautai Lietuvoje kinta ir dėl demografinės būklės. Lietuvos gyventojai dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos sensta. Be to, gyventojų amžiaus struktūrą keičia ir emigracija, nes į kitas užsienio valstybes daugiausia išvyksta darbingo amžiaus gyventojai. Didėjantis papildomos darbo jėgos poreikis dėl senkančių vidinių išteklių jau pradeda skatinti ir imigracijos procesus.

6.5. 2004 m. balandžio 30 d. įsigaliojo įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ – pagrindinis valstybės nacionalinės teisės aktas, šiuo metu reglamentuojantis užsieniečių migracijos srautų valdymo klausimus. Nuo Lietuvos narystės ES pradžios Lietuvos migracijos politika (išskyrus emigraciją ir grįžtamąją migraciją) iš esmės buvo ir yra lemiamą narystės įsipareigojimų, kai atitinkamos ES teisės aktų nuostatos migracijos klausimais perkeliamos į nacionalinę teisę.

6.6. Lietuvoje užtikrintas laisvo asmenų judėjimo principo taikymas ES ir Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečiams ir jų šeimos nariams, supaprastintos minėtų piliečių ir jų šeimos narių apsigyvenimo Lietuvoje procedūros.

6.7. Užsieniečių registro duomenimis, 2013 metų pradžioje Lietuvoje gyveno 33,3 tūkst. užsieniečių, tai yra 1,1 procento visų gyventojų. Lietuvoje gyveno 3,3 tūkst. ES ir Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečių, iš kurių beveik pusė – Latvijos, Lenkijos ir Vokietijos piliečiai, 30 tūkst. kitų valstybių piliečių, iš kurių beveik du trečdaliai – Rusijos, Baltarusijos ir Ukrainos piliečiai.

6.8. Globalizacija ir ūkio integracija, paslaugų teikimo liberalizavimas ir gyventojų mobilumas – veiksniai, turintys ir ateityje turėsiantys įtakos migracijos srautų pokyčiams ES valstybėse narėse, taip pat ir Lietuvoje.

7. Emigracija:

7.1. Lietuvos Respublikos piliečių teisė laisvai kilnotis ir pasirinkti gyvenamąją vietą Lietuvoje, taip pat laisvai išvykti iš savo valstybės įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijos 32 straipsnyje.

7.2. 2000 m. birželio 16 d. pripažinus netekusiu galios nuo 1991 m. lapkričio 30 d. galiojusį Lietuvos Respublikos emigracijos įstatymą, Lietuvai nuo 2004 m. gegužės 1 d. tapus ES valstybe nare ir priėmus narystės įsipareigojimus laisvo asmenų judėjimo srityje, o vėliau – tapus Šengeno valstybe ir nuo 2007 m. gruodžio 21 d. panaikinus asmenų judėjimo kontrolę per sausumos sienas su Latvija ir Lenkija, o nuo 2008 m. kovo 30 d. – per oro uostų valstybės sienos kirtimo punktus, nuo 2011 m. gegužės 1 d. (Šveicarijoje – nuo 2014 m. gegužės 31 d.) panaikinus Lietuvos Respublikos piliečiams apribojimus patekti į darbo rinką kitose ES valstybėse narėse, Lietuvos Respublikos piliečiams išvykti gyventi į kitas užsienio valstybes jokių teisinių ir administracinių kliūčių neliko.

7.3. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2008–2012 metais iš Lietuvos į užsienio valstybes emigravo 225 tūkst. Lietuvos Respublikos piliečių, arba 1,3 karto daugiau nei 2003–2007 metais (170 tūkst.). Dauguma jų išvyko į kitas ES valstybes nares. Nuo 2011 metų stebima emigracijos mažėjimo tendencija, tačiau emigracijos potencialas vis dar didelis.

7.4. Didžioji dalis emigrantų – jauni, darbingo amžiaus asmenys. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2012 metais 28 procentus emigrantų sudarė 14–24 metų asmenys, 35 procentus – 25–35 metų asmenys. Pastarąjį dešimtmetį daugėja ir Lietuvos Respublikos piliečių, siekiančių įgyti išsilavinimą kitose ES šalyse. 2011 metais šie asmenys sudarė 6,4 procento visų studijuojančių Lietuvos Respublikos piliečių (ES valstybių narių vidurkis – apie 3,3 procento).

7.5. Emigracija Lietuvoje sukelia neigiamų padarinių: mažėja gyventojų ir kinta jų struktūra, didėja ekonominė ir socialinė našta darbingo amžiaus gyventojams, atsigaunant ekonomikai ima trūkti darbo jėgos tam tikruose sektoriuose, vyksta protų nutekėjimo procesas.

7.6. Emigracija turi ir teigiamų padarinių: dalis išvykusių Lietuvos Respublikos piliečių įgyja išsilavinimą žinomose užsienio mokymo įstaigose, įgauna naujos patirties darbo rinkoje,

patobulina kvalifikaciją, piniginėmis perlaidomis iš užsienio remia Lietuvoje likusius gyventi giminaičius ir kitus asmenis – tai prisideda prie vidaus vartojimo augimo, bendro gyvenimo lygio kilimo šalyje.

7.7. Neigiami emigracijos padariniai negali būti šalinami tiesioginiu teisiniu ir (arba) administraciniu reguliavimu. Jie turėtų būti šalinami imantis priemonių (naujų darbo vietų kūrimo ir įdarbinimo skatinimas, nedarbo mažinimas, įsidarbinimo galimybių didinimas, gyvenimo sąlygų, sveikatos priežiūros gerinimas ir kita), kurios palaipsniui silpnintų emigraciją lemiančius ekonominius, socialinius ir kitus valstybės gyvenimo veiksnius (pavyzdžiui, darbo užmokesčio skirtumai, šalies ekonominio išsivystymo lygis, neproporcingas darbo jėgos pasiskirstymas tarp sektorių, nedarbo lygis ir kita).

8. Grįžtamoji migracija:

8.1. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje piliečiui garantuojama teisė grįžti į Lietuvą. Be to, kiekvienam lietuviui garantuojama teisė apsigyventi Lietuvoje. Šios teisės nesuvaržytos jokiais teisiniais ar administraciniais svertais.

8.2. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2008–2012 metais į Lietuvą grįžo gyventi nuolat arba ne trumpiau kaip 12 mėnesių 46,7 tūkst. Lietuvos Respublikos piliečių, arba 2,2 karto daugiau nei 2003–2007 metais (21,1 tūkst.). Ypač sparčiai grįžtančių Lietuvos Respublikos piliečių pradėjo daugėti nuo 2011 metų – 14 tūkst. (2012 metais – 17,3 tūkst.).

8.3. Grįžta daugiausia jauni, darbingo amžiaus asmenys, kurie gali įsilieti į Lietuvos darbo rinką. Dažnai jie grįžta įgiję naujų kvalifikacijų, žinių ir tarptautinės patirties, kuri, pritaikyta Lietuvoje, gali tapti reikšmingu valstybės pažangos veiksmu.

8.4. Ryšiams su emigrantais iš Lietuvos išlaikyti įsteigta nuotoliniu būdu veikiančių mokyklų, interneto svetainė, išėvijai ir lietuvių kilmės užsieniečiams sudarytos palankesnės stojimo į Lietuvos aukštąsias mokyklas sąlygos, padedama iš užsienio sugrįžusiems asmenims ir užsieniečiams integruotis į Lietuvos švietimo sistemą – organizuojamos išlyginamosios klasės, papildomai mokoma lietuvių kalbos.

8.5. Vis dėlto Lietuvos migracijos politika skatinimo grįžti požiūriu ligi šiol nebuvo pakankamai veiksminga, skirta per mažai dėmesio neformaliojo užsienyje gyvenančių lietuvių vaikų švietimo kokybei ir iš užsienio sugrįžusių išėvijų lietuvių kalbos mokymui.

8.6. Išvykusių Lietuvos Respublikos piliečių grįžimą vis dar riboja gana didelis ekonominės gerovės skirtumas tarp Lietuvos ir emigracijos valstybių.

8.7. Grįžtančių Lietuvos Respublikos piliečių integraciją Lietuvoje gali riboti ir tai, kad dalis jų užsienyje yra pradėję anksčiau turėtus įgūdžius, nemažai išvykusiųjų užsienyje dirba kvalifikacijos nereikalingus ar jos neatitinkančius darbus. Nesėkminga grįžusių Lietuvos Respublikos piliečių integracija Lietuvoje, vedanti prie pakartotinės emigracijos, silpnina išvykusių asmenų motyvą grįžti ir taip neigiamai veikia grįžtamosios migracijos tendencijas. Grįžtamosios migracijos potencialą mažina ir silpnėjantys ryšiai tarp išvykusių Lietuvos Respublikos piliečių ir Lietuvos, ypač jeigu užsienyje gyvenama ilgai.

9. Imigracija:

9.1. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2004–2012 metais užsieniečių imigracija buvo nedidelė – ne daugiau kaip 3 tūkst. asmenų per metus. Matyti tam tikra imigracijos srautų priklausomybė nuo ekonominės būklės: prieš krizę užsieniečių atvykdavo vis daugiau, o 2009–2010 metais šis srautas sumažėjo daugiau nei perpus. Pastaraisiais metais, atsigauant ekonomikai, pastebima tam tikra augimo tendencija, nors atvykstančiųjų mažiau nei prieš krizę (2012 metais imigravo 2 486 užsieniečiai).

9.2. Ekonomikai kylant (2004–2008 metais), dėl intensyvios emigracijos ir didėjančios darbo jėgos paklausos augo darbo imigracija į Lietuvą, taigi prireikė atitinkamo teisinio reglamentavimo (priimti šie dokumentai: Ekonominės migracijos reguliavimo strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. balandžio 25 d. nutarimu Nr. 416 „Dėl Ekonominės migracijos reguliavimo strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių 2007–2008 metų plano patvirtinimo“, Lietuvos imigracijos politikos gairės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gruodžio 3 d. nutarimu Nr. 1317 „Dėl Lietuvos imigracijos politikos gairių patvirtinimo“, ir kiti).

9.3. Vadovaujantis įstatymu „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, šiuo metu užsieniečiams leidimai laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas laikinai gyventi) išduodami vieniems metams šeimos susijungimo, įsidarbinimo, mokymosi, teisėtos veiklos Lietuvoje vykdymo ir kitais pagrindais, po to šis leidimas gali būti keičiamas vienerių metų laikotarpiui. Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimas gyventi ES išduodamas pragyvenus be pertraukos valstybėje pastaruosius 5 metus, turėjus leidimą laikinai gyventi ir įvykdžius kitas teisės nuolat gyventi valstybėje įgijimo sąlygas (pavyzdžiui, mokėti valstybinę kalbą ir išmanyti Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindus). 2008–2012 metais teisę nuolat gyventi Lietuvoje per metus įgydavo vidutiniškai 0,5–0,7 tūkst. užsieniečių.

9.4. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, tik apie trečdalį imigruojančių į Lietuvą užsieniečių sudaro ES piliečiai (daugiausiai iš kaimyninių Lenkijos ir Latvijos), tačiau jų gausėja. Vis dar vyrauja trečiųjų šalių piliečiai (2012 metais – 70 procentų visų imigruojančiųjų), kurių absoliuti dauguma – Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos piliečiai.

9.5. Iki 2011 metų daugiausia leidimų laikinai gyventi buvo išduodama šeimos susijungimo pagrindu. Atsigaunant ekonomikai, padėtis keičiasi ir, pavyzdžiui, 2012 metais vyraujantis leidimo laikinai gyventi išdavimo pagrindas – ketinimas dirbti ar užsiimti teisėta veikla (48 procentai), šeimos susijungimo pagrindas – 39 procentai. Nuolat gausėja atvykstančiųjų studijuoti (2010 metais šiuo pagrindu išduoti 426 leidimai laikinai gyventi, 2011 metais – 1 316 tokių leidimų, 2012 metais – 1 331 toks leidimas).

9.6. Darbo imigracija Lietuvoje nedidelė, atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, ir daugiausiai koncentruojasi keliuose ūkio šakose. Tai iš dalies lemia Lietuvos darbdaviams nustatytos sąlygos įdarbinti trūkstantus darbuotojus iš trečiųjų šalių ir nepakankamai lanksčios, per ilgai trunkančios leidimų dirbti ir leidimų laikinai gyventi išdavimo procedūros.

9.7. Darbo pagrindu atvykstančių užsieniečių skaičiai glaudžiai susiję su ekonomikos rodikliais. Prieš krizę užsieniečiams išduotų leidimų dirbti sparčiai daugėjo (2008 metais – beveik 8 tūkst. asmenų), per krizę jų išduota kur kas mažiau (2010 metais – 1,8 tūkst. asmenų); atsigaunant ekonomikai, darbuotojų iš užsienio gausėja (2012 metais – 4,6 tūkst. asmenų).

9.8. Pastaruoju metu išduodama vis daugiau leidimų laikinai gyventi kitos teisėtos veiklos, kuriai nereikia leidimo dirbti, pagrindu: 2011 metais išduota 1,9 tūkst. (iš jų – 993 pirmą kartą ir iš naujo atvykusiems užsieniečiams), 2012 metais – 2,8 tūkst. (iš jų – 1,7 tūkst. pirmą kartą ir iš naujo atvykusiems užsieniečiams) tokių leidimų.

9.9. Aukštos kvalifikacijos darbuotojų atvyksta nedaug. 2013 metų I pusmetį išduoti 32 leidimai laikinai gyventi (darbo pagrindu) aukštos kvalifikacijos darbuotojams.

9.10. Lietuvos darbo biržos duomenimis, absoliuti dauguma darbuotojų iš užsienio įdarbinami paslaugų (2012 metais – 82 procentai) ir pramonės sektoriuose (16 procentų). Daugiausiai užsieniečiams buvo išduodami (pratęsiami) leidimai dirbti tarptautinio krovinių vežimo transporto įmonėse (3 265 leidimai), laivų korpusų suvirintojams (322 leidimai), metalinių laivų korpusų surinkėjams (406 leidimai), restorano virėjams (122 leidimai), jų reikėtų ir kitose ūkio srityse.

9.11. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, nors Lietuvos aukštosiose mokyklose pagal laipsnį suteikiančių studijų programas studijuojančių užsieniečių daugėja (2012 metais – 3 786 studentai), šis skaičius nesiekia 27 ES valstybių narių vidurkio: 2011 metais Lietuvoje užsieniečiai sudarė 2,5 procento visų studentų (27 ES valstybių narių vidurkis – 3,3 procento).

9.12. Galiojanti leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo procedūra sudaro sąlygas paprasčiau ir lengviau pasikviesti aukštos kvalifikacijos specialistų, tyrėjų, atvykstančių vykdyti mokslinius tyrimus; išduodant leidimus dirbti – darbo rinkai trūkstamos darbo jėgos iš užsienio valstybių. Tačiau galiojanti leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo kai kuriais teisės gyventi įgijimo pagrindais procedūra nebuvo keičiama nuo 2004 metų, ir šiuo metu vis dažniau susiduriama su užsieniečių piktnaudžiavimu ja. Galiojantys teisės aktai nesuteikia realių svirtų patikrinti, ar užsienietis atvyksta gyventi į Lietuvą siekdamas verstis realia ir valstybei naudą nešančia veikla, ir šį faktą patvirtinti.

9.13. Trūkstantį profesijų darbuotojams iš užsienio, kurių reikia Lietuvos darbo rinkai, taip pat užsieniečiams, investuojantiems Lietuvoje, nenustatytos palankesnės atvykimo gyventi į Lietuvą sąlygos. Šiems užsieniečiams leidimai laikinai gyventi išduodami ir keičiami bendra tvarka. Be to, užsieniečiai, įgiję aukštąjį išsilavinimą Lietuvoje, paprastai privalo išvykti iš Lietuvos, taip sunkinamos galimybės jiems įsidarbinti Lietuvoje.

9.14. Kartais užsieniečiai piktnaudžiauja teisėtu buvimu valstybėje laukdami sprendimo dėl leidimo laikinai gyventi su Šengeno viza – bandoma daryti spaudimą institucijoms, kad jos pratęstų buvimo laiką su Šengeno viza valstybėje, nors ES teisės aktai to neleidžia daryti, ieškoma tarpininkų, siekiant paspartinti leidimo gyventi išdavimo procedūrą ir panašiai.

9.15. Galiojantys teisės aktai aiškiai nenustato atvejų, kuriais užsienietis keičia teisinės padėties pagrindą valstybėje, pavyzdžiui, užsieniečiai, atvykę mokytis į Lietuvos mokymo įstaigas, vėliau siekia pasilikti gyventi valstybėje – įsigyja įmones ir prašo teisėtos veiklos pagrindų išduoti leidimo laikinai gyventi ar panašiai.

9.16. Į Lietuvos mokymo įstaigas atvyksta studijuoti užsieniečiai ir iš valstybių, iš kurių Lietuvai kyla nelegalios migracijos grėsmė. Per Lietuvą tokie užsieniečiai migruoja ir į kitas ES valstybes nares.

9.17. Į kitas ES valstybes nares išvyksta arba bando išvykti ir dalis užsieniečių, kurie atvyksta dirbti į Lietuvą pagal darbo sutartį. Lietuva pralaimi konkurencinę kovą dėl aukštos kvalifikacijos specialistų su kitomis ekonomiškai stipriomis ES valstybėmis narėmis, kuriose didesni atlyginimai ir geresnės sąlygos.

9.18. Teisės aktuose nenumatyta pakankamai veiksmingų priemonių, skirtų kovoti su fiktyviomis santuokomis, kurios gali būti ir viena iš organizuoto nusikalstamumo apraiškų, pavyzdžiui, prekyba žmonėmis, dokumentų klastojimas, neteisėtas žmonių gabenimas.

9.19. Nemažą įtaką vidaus darbo rinkai bando daryti darbdaviai, suinteresuoti darbo jėgos įvežimu – siekiantys į laisvas darbo vietas ieškoti pigiau apmokamų darbuotojų iš trečiųjų šalių. Tokia imigracija sudaro konkurenciją Lietuvos gyventojams vidaus darbo rinkoje, kyla užsieniečių išnaudojimo ir prekybos žmonėmis pavojus.

9.20. Kuriamos bendros ES imigracijos politikos tikslas – nustatyti tam tikrų kategorijų užsieniečiams lankstesnes imigracijos procedūras, kartu užkirsti kelią neteisėtai imigracijai ir ją mažinti. Prisidėdama prie naujos, lanksčios ir patrauklios ES imigracijos politikos formavimo, Lietuva turi galimybę įgyvendinti svarbiausius savo imigracijos politikos principus. Į nacionalinę teisę perkėlus 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos direktyvą 2009/50/EB dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų siekiant dirbti aukštos kvalifikacijos darbą (OL 2009 L 155, p. 17), taikoma nauja aukštos kvalifikacijos darbuotojų imigracijos schema. Lietuvos nacionalinės teisės ir procedūrų imigracijos srityje tobulinimą lemia ir kitos ES teisėkūros iniciatyvos teisėtos migracijos klausimais (pasiūlymai dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sezoninio darbo tikslais sąlygų, bendrovių viduje perkeliama trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų, taip pat dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo ir gyvenimo mokslinių tyrimų, studijų, mokinių mainų, atlyginamo ir neatlyginamo stažavimosi, savanoriškos tarnybos ir dalyvavimo „Aupair“ programoje tikslais sąlygų).

9.21. Dalyvaudama ES imigracijos politikos formavimo procese, Lietuva siekia, kad priimami nauji sprendimai atitiktų svarbiausius nacionalinius ir bendrus ES interesus, todėl kartu su ES teisės aktuose nustatytais kategorijomis užsieniečių, kuriems taikomos palankesnės imigracijos procedūros, tikslinga nustatyti visas kategorijas tų užsieniečių, kurių atvykimu suinteresuota Lietuva ar kuriems taikomas palankesnis požiūris. Į šias kategorijas būtų atsižvelgiama formuojant Lietuvos poziciją ir nacionalinės teisės nuostatas.

10. Prieglobstis (tarptautinė apsauga):

10.1. Lietuvos prieglobsčio sistema ir nacionalinė šios srities teisė iš esmės reglamentuojama bendrųjų ES teisės aktų.

10.2. Lietuvos Respublikos Seimui 1997 m. sausio 21 d. priėmus Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl 1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlių statuso bei 1967 m. Protokolo dėl pabėgėlių statuso ratifikavimo“, Lietuva tapo prieglobsčio prašytojus priimančia šalimi, įsipareigojusia

pagal konvencijos nuostatas ginti savo teritorijoje esančius pabėgėlius ir sudaryti jiems sąlygas integruotis valstybėje, tai yra pradėta taikyti prieglobsčio sistema.

10.3. Nuo 1997 metų išnagrinėta daugiau kaip 6 tūkst. prašymų suteikti prieglobstį Lietuvoje. 164 prieglobsčio prašytojams suteiktas pabėgėlio statusas, apie 400 asmenų, kurie negali grįžti į savo kilmės valstybes dėl karinių konfliktų ar žmogaus teisių pažeidimų, naudojami papildoma apsauga Lietuvoje.

10.4. Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) duomenimis, 2008–2012 metais gauta 2,6 tūkst. užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį. Tai 8 procentais daugiau nei 2003–2007 metais. Nuo 2009 metų prašymų suteikti prieglobstį Lietuvoje daugėjo, nes gerokai daugiau atvyko Gruzijos piliečių (jų prašymai sudarė beveik pusę visų minėtų prašymų). Daugėjo akivaizdžiai nepagrįstų prašymų suteikti prieglobstį Lietuvoje.

10.5. 2013 metų birželį, patvirtinus atitinkamus teisės aktus, ES užbaigtas bendros Europos prieglobsčio sistemos kūrimo antrasis etapas. Šios sistemos paskirtis – supaprastinti, racionalizuoti ir konsoliduoti tarptautinės apsaugos (pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos) suteikimo visoje ES esminius ir procedūrinius standartus, užtikrinti pagrįstų sprendimų priėmimą, neleisti piktnaudžiauti tarptautinės apsaugos procedūromis ir patį prieglobsčio procesą padaryti veiksmingesnį ir trumpesnį.

10.6. Praktiniam bendradarbiavimui tarp ES valstybių narių stiprinti 2010 metais įkurtas Europos prieglobsčio paramos biuras, kurio veikloje nuo 2011 metų dalyvauja ir Lietuva.

10.7. Esama prieglobsčio Lietuvos Respublikoje suteikimo sistema, į kurią, be pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos suteikimo, patenka ir laikinosios apsaugos suteikimo klausimai, atitinka ES lygiu nustatytus standartus. Lietuva – viena iš pirmųjų ES valstybių narių, kurioje pradėtas taikyti vadinamasis vieno prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimo principas: užsieniečiui pateikus prašymą suteikti prieglobstį Lietuvoje, pirmiausiai nustatoma, ar jis atitinka pabėgėlio statuso suteikimo kriterijus ir jam gali būti suteiktas pabėgėlio Lietuvos Respublikoje statusas; jeigu šis statusas prieglobsčio prašytojui negali būti suteiktas, sprendžiama, ar prieglobsčio prašytojas atitinka papildomos apsaugos suteikimo kriterijus ir jam gali būti suteikta papildoma apsauga.

10.8. Lietuva 2007 ir 2012 metais prisidėjo ir prie bendrų ES solidarumo iniciatyvų įgyvendinimo: savanoriškai iš Maltos perkėlė į Lietuvą 10 prieglobsčio prašytojų (Eritrėjos ir Etiopijos piliečių), suteikė jiems tarptautinę apsaugą ir įtraukė juos į socialinės integracijos programą. Spręsdama, ar dalyvauti ES perkėlimo programose ir prisidėti prie naštos pasidalijimo ir solidarumo stiprinimo tarp ES valstybių narių, Lietuva *ad hoc* pagrindu svarsto dalyvavimo tokiose programose galimybes ir laikosi nuomonės, kad dalyvavimas perkėlimo programose turi būti pagrįstas savanoriško šalių apsisprendimo principu.

10.9. Kyla šių prieglobsčio srities problemų: daugėjant akivaizdžiai nepagrįstų užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį, nėra tinkamų sąlygų šiuos prašymus skubos tvarka nagrinėti valstybės sienos perėjimo punktuose ir teritorinėse policijos įstaigose, be to, nėra tinkamų sąlygų prieglobsčio prašytojus laikinai apgyvendinti ir priimti pasienyje ir Valstybės sienos apsaugos tarnyboje prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Valstybės sienos apsaugos tarnyba), trūksta vertėjų iš retų kalbų, per ilgos apeliacinės procedūros.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [401](#), 2016-04-27, paskelbta TAR 2016-04-28, i. k. 2016-10619

11. Užsieniečių integracija:

11.1. Lietuva neturi ilgalaikės užsieniečių integracijos politikos ir šią politiką formuojančios institucijos, trūksta kryptingo ir koordinuoto užsieniečių integraciją vykdančių institucijų darbo.

11.2. Pagal įstatymą „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ užsieniečių integracijai koordinuoti numatyta sudaryti Lietuvos Respublikos Vyriausybės komisiją iš socialinės apsaugos ir darbo, vidaus reikalų, sveikatos apsaugos, švietimo ir mokslo, kultūros ir finansų

ministrų arba viceministrų, Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovo, į jos sudėtį gali būti įtraukti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, asociacijų atstovai, prireikus ir kiti asmenys. Tačiau konkreti institucija, atsakinga už užsieniečių integracijos koordinavimą, nepaskirta.

11.3. Nepriimti dokumentai, reguliuojantys užsieniečių integracijos politikos valdymo sritį.

11.4. Užsieniečių integracija Lietuvoje daugiausiai vykdoma Europos pabėgėlių fondo ir Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai lėšomis. Nevyriausybinių organizacijų projektai šiuo metu yra tapę pagrindiniu užsieniečių integracijos infrastruktūros elementu.

11.5. Formuojant užsieniečių integracijos politiką, pasigendama konstruktyvaus dialogo tarp politikai įtaką darančių interesų grupių (valstybės institucijų, nevyriausybinių organizacijų, migrantų asociacijų, darbdavių, profesinių sąjungų, akademinės visuomenės), todėl užsieniečių integracijos infrastruktūra šiuo metu fragmentiška ir nestabili. Partnerystės principu pradėti grįsti visi Prieglobsčio ir migracijos fondo, vienos iš būsimų svarbiausių integracijos priemonių, kūrimo etapai.

11.6. Užsieniečiui įgyjant teisę nuolat gyventi Lietuvoje, susiduriama su situacija, kai užsieniečiai, nors tokių ir nedaug, prastai moka lietuvių kalbą galbūt dėl to, kad per mažai skiriama laiko ją išmokti ir (arba) per menkas mokymo programos lygis.

11.7. ES mastu vykdomo tyrimo „Migrantų integracijos politikos indeksas“ (<http://www.mipex.eu/>) duomenimis, 2007 metais Lietuva pagal 7 migrantų integracijos politikos sritis (darbo rinkos mobilumas, šeimų susijungimas, švietimas, politinis dalyvavimas, ilgalaikis gyvenimas, pilietybė, nediskriminavimo politika) užėmė 20 vietą iš 28 vietų; 2011 metais – 27 vietą iš 31 vietos. Užsieniečių integracijos politika Lietuvoje ne tokia efektyvi kaip ES (ir kitose) valstybėse.

11.8. Nors užsieniečių Lietuvoje nedaug, visuomenės nuomonė apie imigraciją greičiau neigiama nei teigiama. Palyginus 2010–2013 metų visuomenės apklausų duomenis matyti, kad pritarimas daugumai teiginių, susijusių su imigracijos nauda valstybei ir visuomenei, sumažėjo, o nepritarimas padidėjo. Visuomenės nuostatos liudija apie vyraujančią kultūrinį uždarumą, kurį galima laikyti vienu esminių užsieniečių integracijos barjerų, taip pat nerimą dėl galimo ekonominio ir socialinio nesaugumo, kurį kelia imigrantų buvimas Lietuvoje.

12. Neteisėta migracija:

12.1. ES teisės aktai nustato bendras grąžinimo, išsiuntimo, sulaikymo ir draudimo atvykti taisykles, mechanizmus ir priemones, skirtas keistis informacija apie neteisėtą migraciją tarp ES valstybių narių.

12.2. Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nustatyta baudžiamoji atsakomybė už neteisėtą valstybės sienos perėjimą, neteisėtą žmonių gabenimą per valstybės sieną, neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių įdarbinimą. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 206⁵ straipsnis nustato administracinę atsakomybę asmenims už melagingų duomenų pateikimą kvietimams užsieniečiui laikinai atvykti į Lietuvą patvirtinti arba padėjimą kitu neteisėtu būdu užsieniečiui gauti dokumentą, patvirtinantį užsieniečio teisę būti ar gyventi Lietuvoje.

12.3. Užsieniečiai, pažeidę teisės aktų nuostatas, susijusias su atvykimu į Lietuvą, buvimu, gyvenimu ir darbu joje, vykimo per ją tranzitu ir išvykimu iš valstybės teritorijos, grąžinami į užsienio valstybes pagal Lietuvos ar ES vardu sudarytas tarptautines asmenų grąžinimo (readmisijos) sutartis, kurios šiuo metu sudarytos su 25 valstybėmis. Už įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pažeidimą užsieniečiai įtraukiami į užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, nacionalinį sąrašą, jiems draudžiama atvykti į Lietuvą ir kitas Šengeno valstybes.

12.4. 2010–2012 metais kasmet vidutiniškai 2 700 užsieniečių patraukti administracinėn atsakomybėn už užsieniečių atvykimo į Lietuvą, buvimą ar gyvenimą joje, vykimo per ją tranzitu ar išvykimo iš jos tvarkos pažeidimą, 1 500 neteisėtai Lietuvoje esančių užsieniečių įpareigoti savanoriškai išvykti, 166 užsieniečiai išsiųsti iš Lietuvos. 2012 metais 65,2 procento savanoriškai išvykti iš Lietuvos įpareigotų užsieniečių buvo Rusijos, Baltarusijos ir Kazachstano

piliečiai. Grąžinamų į užsienio valstybes užsieniečių 2008–2012 metais padaugėjo 1,7 karto, palyginti su 2003–2007 metais.

12.5. Teikiant prioritetą savanoriškam užsieniečių grįžimui į užsienio valstybes, mažėja užsieniečių, kuriuos reikia priverstiniu būdu išvežti ar išvesdinti iš Lietuvos teritorijos (2008–2012 metais kasmet vidutiniškai 150 užsieniečių, arba beveik trečdaliu mažiau nei 2003–2007 metais).

12.6. Valstybės sienos apsaugos tarnybos duomenimis, 2008–2012 metais į Lietuvą neįleista 10,4 tūkst. užsieniečių, kurių dauguma (apie 80 procentų) – Baltarusijos ir Rusijos piliečiai. Dažniausiai jie neįleisti dėl to, kad neturėjo galiojančios vizos ar leidimo gyventi. Palyginti su 2003–2007 metais, kai neįleista 20,3 tūkst. užsieniečių, jų sumažėjo beveik perpus.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [401](#), 2016-04-27, paskelbta TAR 2016-04-28, i. k. 2016-10619

12.7. Užsieniečių neteisėtos migracijos iš trečiųjų šalių pavojus Lietuvai nesilpnėja, nes sudėtingėja neteisėtos migracijos formos. Tai patvirtina vis daugiau atskleidžiamų užsieniečių piktnaudžiavimo atvejų: naudojamosi teisinėmis spragomis vizų išdavimo (apgaulės būdu), šeimų susijungimo (fiktyvios santuokos), savarankiško verslo steigimo ir plėtros (fiktyvios įmonės), darbo pagal sutartį (nelegalus darbas) ir kitais atvejais ir bandoma patekti į Lietuvą arba per jos teritoriją į kitas ES valstybes nares. Atsižvelgiant į tai, kad piktnaudžiuojama užsieniečių teisine padėtimi reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis užsieniečiams gaunant dokumentus, patvirtinančius jų teisę būti ar gyventi Lietuvoje, tik tam, kad jie patektų į kitas Šengeno valstybes, taip pat esama kitų neteisėtos migracijos formų, tikslinga tobulinti teisės aktus, nustatančius atsakomybę už teisės pažeidimus, susijusius su užsieniečių teisine padėtimi.

12.8. Tinkamai vykdoma išorės sienų apsauga, nuolat įgyvendinamos prevencijos ir užsieniečių kontrolės priemonės, glaudesnis praktinis tarnybų, iš jų – ES (pavyzdžiui, Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie ES valstybių narių išorės sienų valdymo agentūra) ir užsienio, ypač kaimyninių valstybių, bendradarbiavimas padeda užtikrinti efektyvią nelegalios migracijos srautų kontrolę.

12.9. Viena iš problemų kovojant su neteisėta migracija, kai būtina taikyti atsakomasias priemones naujoms neteisėtos migracijos formoms, – labai lėtas teisėkūros procesas.

12.10. Didelę neteisėtos migracijos grėsmę kelia Baltarusija, iš kurios į Lietuvą neteisėtai atvyksta daugiausiai užsieniečių, nes su Baltarusija, kuri yra prie ES valstybių narių išorės sienos, iki šiol Lietuvos arba ES vardu nėra sudaryta ir įsigaliojusi asmenų grąžinimo (readmisijos) sutartis.

13. Migracijos politikos formavimo ir įgyvendinimo institucinė sąranga:

13.1. Formuojant migracijos politiką šiuo metu dalyvauja Vidaus reikalų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Užsienio reikalų ministerija ir Ūkio ministerija.

13.2. Vidaus reikalų ministerija atsakinga už migracijos politikos (išskyrus ekonominę) formavimo klausimus, kurie įtraukti į viešojo saugumo politikos sritį, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija – už darbo politikos sritį, užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvoje, socialinę integraciją, Europos pabėgėlių fondo ir Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai, Prieglobsčio ir migracijos fondo administravimą, politinių kalinių ir tremtinių ir jų šeimų narių grįžimo į Lietuvą ir jų socialinės integracijos priemonių, kurios įtrauktos į socialinės integracijos politikos sritį, įgyvendinimą, Švietimo ir mokslo ministerija – už lietuvių kilmės užsieniečių ir išeivijos liuanistinį švietimą, užsieniečių mokymosi, studijų koordinavimą, užsieniečių dėstytojų ir tyrėjų darbą mokslo ir studijų institucijose, Užsienio reikalų ministerija – už vizų, taip pat užsienio lietuvių ryšių su Lietuva stiprinimo politikos sritį, Ūkio ministerija – už ūkio politikos formavimą, žmogiškųjų išteklių paklausos ir pasiūlos darbo rinkoje analizę, profesijų klasifikatoriaus rengimą ir tvarkymą, profesinių kvalifikacijų, įgytų užsienyje, pripažinimą Lietuvoje ir panašiai.

13.3. Migracijos politiką Lietuvoje įgyvendina šios institucijos:

13.3.1. Migracijos departamentas pagal kompetenciją užtikrina vizų, imigracijos, prieglobsčio, Lietuvos pilietybės procedūrų vykdymą, kelionės dokumentų, leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje ir kitų dokumentų užsieniečiams išdavimą ir laisvo asmenų judėjimo principo įgyvendinimą.

13.3.2. Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos kontroliuoja ir koordinuoja teritorinių policijos įstaigų migracijos padalinių veiklą atliekant įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas migracijos politikos įgyvendinimo funkcijas.

13.3.3. Valstybės sienos apsaugos tarnyba ir jos struktūriniai padaliniai vykdo valstybinę migracijos procesų kontrolę visoje Lietuvos teritorijoje.

13.3.4. Valstybės sienos apsaugos tarnyboje laikomi sulaikyti neteisėtai esantys ar neteisėtai atvykę į Lietuvą užsieniečiai, taip pat apgyvendinami prieglobsčio prašytojai, kol nagrinėjami jų prašymai suteikti prieglobstį; Valstybės sienos apsaugos tarnyba vykdo pirminę prieglobsčio suteikimo procedūrą, grąžina ar išsiunčia iš Lietuvos užsieniečius.

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [401](#), 2016-04-27, paskelbta TAR 2016-04-28, i. k. 2016-10619

13.3.5. Pabėgėlių priėmimo centras prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vykdo prieglobstį gavusių užsieniečių socialinę integraciją, taip pat laikinai apgyvendina nelydimus nepilnamečius užsieniečius, kol sprendžiamas jų teisinės padėties Lietuvoje klausimas.

13.3.6. Lietuvos darbo birža prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos išduoda užsieniečiams leidimus dirbti.

13.3.7. Valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos vykdo nelegalaus darbo kontrolę, koordinuoja nelegalaus darbo kontrolę vykdančių institucijų veiklą.

13.4. Lietuvos statistikos departamentas koordinuoja oficialiąją statistiką ir įgyvendina bendrą statistikos metodologijos ir organizavimo valstybės politiką; rengia ir skelbia statistinę informaciją apie gyventojų tarptautinę migraciją (emigracijos ir imigracijos (užsieniečių ir Lietuvos piliečių) srautus ir kryptis), migrantų demografines, socioekonominės charakteristikas ir statistinius rodiklius, taip pat informaciją apie socialinius ir ekonominius veiksnius, galinčius skatinti Lietuvos gyventojus emigruoti.

13.5. Per ekonominę krizę vykdyta valstybės institucijų ir įstaigų pertvarka, kurios vienas iš tikslų – mažinti Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto išlaidas, palietė ir institucijas ir įstaigas, atliekančias funkcijas, susijusias su migracijos politika ir jos įgyvendinimu, ir lėmė jų struktūrinius pokyčius – institucijose gerokai sumažėjo šios srities žmogiškųjų išteklių.

13.6. Atsižvelgiant į tai, kad migracijos klausimai horizontalaus pobūdžio, pagrindinės problemos, susijusios su institucine migracijos politikos formavimo ir įgyvendinimo sąranga, yra šios: migracijos politikos formavimas priklauso kelių ministerijų kompetencijai (nėra vienos atsakingos institucijos), nepakankamas sprendžiamų migracijos politikos klausimų koordinavimas (institucijų nuomonių ir pozicijų skirtumai), kai kurias vienodas funkcijas atlieka kelios institucijos, nenustatyta, kieno kompetencija spręsti tam tikrus migracijos politikos klausimus (pavyzdžiui, užsieniečių integracijos), per menka specialistų kvalifikacija, netobula jos kėlimo sistema, neproporcingas funkcijų ir žmogiškųjų išteklių santykis.

14. Tarptautinis bendradarbiavimas migracijos politikos srityje:

14.1. Migracijos politikos nuostatas veikia ir Lietuvos institucijų bendradarbiavimas su tarptautinėmis organizacijomis ir užsienio valstybėmis.

14.2. Sprendžiant migracijos politikos formavimo ir įgyvendinimo klausimus ES lygmeniu, bendradarbiaujama su ES institucijomis ir agentūromis (pavyzdžiui, Europos operatyvaus bendradarbiavimo prie ES valstybių narių išorės sienų valdymo agentūra, Europos prieglobsčio paramos biuru ir kitomis). Lietuva migracijos srityje bendradarbiauja su trečiosiomis šalimis tiek dvišaliu, tiek daugiašaliu lygmenimis, dalyvauja taikant 2011 m. lapkričio 18 d. Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Visuotinis požiūris į migraciją ir judumą“ (KOM (2011) 743 galutinis) priemones, yra pasirašiusi deklaracijas dėl judumo partnerysčių su

Moldova ir Gruzija, taip pat dalyvauja Rytų partnerystės, Prahos proceso ir kitų formatų renginiuose. Nuo 2006 metų Lietuva – Visuotinio migracijos ir vystymo forumo, įsteigto per Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 61-ojoje sesijoje surengtą aukšto lygio dialogą, narė.

14.3. Prie migracijos politikos aktyviai prisideda tarptautinės ir nevyriausybinės organizacijos – Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras, Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro atstovas, Tarptautinis Raudonasis Kryžius, kitos nevyriausybinės organizacijos.

14.4. Lietuvos dvišalis bendradarbiavimas su užsienio valstybėmis migracijos politikos srityje dažniausiai apima tam tikrus migracijos klausimus: asmenų readmisijos (grąžinimo), vizų režimo panaikinimo tam tikroms asmenų grupėms, piliečių kelionių (su Baltarusija ir Rusija), supaprastinto Rusijos piliečių tranzito (su Rusija) ir kitus. Iki šiol nei ES, nei Lietuva nėra sudariusios su Baltarusija susitarimo dėl readmisijos. Iki šiol Lietuva su kaimyninėmis valstybėmis (Baltarusija, Rusija) neturi nė vieno galiojančio susitarimo dėl vietinio eismo per sieną.

14.5. Plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą, sprendžiami ir Lietuvai svarbūs migracijos politikos klausimai. Tačiau dalyvavimas tarptautinių organizacijų veikloje, išskyrus ES, nuolatinių dvišalių santykių palaikymas su užsienio valstybių migracijos institucijomis dažnai ribotas dėl finansinių išteklių stokos.

III SKYRIUS

MIGRACIJOS POLITIKOS TIKSLAI IR PRINCIPAI

15. Lietuvos migracijos politika – tai visuma valstybės veiksmų migracijos srityje, vykdomų atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus, o kartu ir į bendros ES migracijos politikos aspektus. Nepalankios valstybei demografinės prognozės, rodančios senėjančią visuomenę, neigiamos Lietuvos gyventojų migracijos tendencijos, dėl kurių mažėja ekonomiškai aktyvių gyventojų ir kurios veikia valstybės ekonominę ir socialinę raidą ir viešuosius finansus, visa tai verčia ieškoti tokių mechanizmų ir priemonių, kurie Lietuvai leistų tapti atviresne ir konkurencingesne. Visų pirma reikėtų mažinti ekonominės emigracijos mastą, pritraukti papildomos darbo jėgos ir taip reguliuoti Lietuvos darbo rinkos poreikį, nustatyti valstybės interesus atitinkančias prioritetines (tikslines) užsieniečių kategorijas, užtikrinti prieglobsčio procedūrų ir priėmimo sąlygų atitikimą ES standartams, kurti ir plėtoti užsieniečių integracijos sistemą, stiprinti neteisėtos migracijos kontrolę ir prevenciją, imtis būtinų teisinių, organizacinių ir institucinės sandaros pokyčių, taip pat tobulinti migracijos procesų stebėseną.

16. Lietuvos migracijos politikos tikslai:

16.1. siekti, kad palaipsniui mažėtų masinė emigracija ir didėtų grįžtamoji migracija;

16.2. užtikrinti valstybės poreikius atitinkančią darbo jėgos pritraukimo politiką, kuri skatintų Lietuvos ūkio socialinę ir ekonominę plėtrą, inovacijų ir kapitalo pritraukimą, leistų lanksčiai reaguoti į darbo jėgos iš užsienio valstybių poreikį, nustatytų diferencijuotas šios darbo jėgos pritraukimo, atrankos ir naudojimo schemas;

16.3. sudaryti užsieniečiams sąlygas integruotis, kad būtų pasinaudota imigracijos teikiama nauda, kai užsieniečiai veiksmingai prisideda prie valstybės stiprinimo dalyvaudami jos ekonominiame, socialiniame ir kultūriniame gyvenime;

16.4. tobulinti migracijos procesų valdymą – vykdyti migracijos kontrolės priemones, kurios leistų užkirsti kelią neteisėtai migracijai, efektyviai užtikrinti viešąją tvarką, visuomenės sveikatą ir saugumą, nusikalstamumo prevenciją, drauge užtikrinti, kad būtų vykdomi Lietuvos tarptautiniai įsipareigojimai žmogaus teisių ir laisvių srityje;

16.5. aktyviai ir kryptingai dalyvauti ES imigracijos politikos formavimo procese, sprendžiant klausimus, kuriems reikia bendrų ir koordinuotų veiksmų, kartu su kitomis ES valstybėmis narėmis plėsti politinį dialogą ir praktinį bendradarbiavimą migracijos klausimais su trečiosiomis šalimis, ypač Rytų kaimynystės valstybėmis ir valstybėmis, turinčiomis europinę perspektyvą.

17. Lietuvos migracijos politikos principai:

17.1. atrankos principas: formuojama į Lietuvos ūkio plėtros ir darbo rinkos poreikių kaitą reaguojanti migracijos politika, ji vykdoma taip, kad valstybėje veiksmingai būtų užtikrinta kiekybinė ir kokybinė migracijos srautų ir darbo rinkos poreikių atitiktis, kad būtų prisidėta prie ūkio augimo ir konkurencingumo didėjimo;

17.2. darbo jėgos kompensavimo principas: darbuotojai iš trečiųjų šalių pasitelkiami kompensuoti trūkstamą darbo jėgą tik tada, kai šio trūkumo negali kompensuoti vietinė darbo jėga, grįžtantys iš emigracijos darbingi Lietuvos Respublikos piliečiai arba pagal laisvo asmenų judėjimo principą ES valstybių narių piliečiai; darbo jėgos pritraukimas iš trečiųjų šalių neturi skatinti Lietuvos Respublikos piliečių išvykti į kitas valstybes;

17.3. integravimo principas: užsieniečiai, įgiję teisę gyventi Lietuvoje, dalyvauja integracijos programose, o Lietuvos visuomenei ugdomas tautinis ir rasinis pakantumas, tolerancija ir daugiakultūriškumas, kad mažėtų ksenofobijos, diskriminacijos ir rasizmo apraiškų;

17.4. perspektyvumo principas: užsieniečiai, įvykdę įsipareigojimus ir sėkmingai integravęsi į Lietuvos visuomenę, įgyja teisę siekti nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje;

17.5. patrauklumo principas: siekiant Lietuvos migracijos procedūras padaryti patrauklesnes, mažinti našta tiek institucijoms, tiek užsieniečiams; tobulinti migracijos procedūras – diegti elektroninę migracijos bylų valdymo sistemą, kuri leistų spartinti, palaipsniui perkelti į elektroninę erdvę migracijos procedūras ir plėsti teikiamas paslaugas;

17.6. atsparumo principas: migracijos politika privalo būti atspari ir neleisti piktnaudžiauti Lietuvos migracijos sistema ir procedūromis ir sukčiauti;

17.7. darnos principas: formuojamos migracijos politikos nuostatos derinamos su Lietuvos narystės ES įsipareigojimais, taip pat įsipareigojimais pagal tarptautines sutartis ir kitų sričių Lietuvos valstybės politika – demografinė, ūkio konkurencingumo, vystomojo bendradarbiavimo, kitomis su migracija susijusiomis sritimis.

IV SKYRIUS

PAGRINDINĖS MIGRACIJOS POLITIKOS KRYPTYS

18. Emigracijos ir grįžtamosios migracijos sritys:

18.1. Kad Lietuva būtų tarp tokių valstybių, kuriose emigracijos srautai nevyrauja, ir didėtų grįžtamoji migracija, valstybės vykdomos priemonės pirmiausiai turėtų būti skirtos giluminiams emigraciją skatinantiems socialiniams, ekonominiams ir kitokiems veiksniams šalinti (ypač daug dėmesio reikėtų skirti jaunimo nedarbo mažinimui).

18.2. Tikslinga stiprinti bendradarbiavimą su pagrindinėmis emigrantų tikslo šalimis, kad mažėtų emigracija, turėtų būti aktyvesnė investicijų pritraukimo iš šių valstybių į Lietuvą politika.

18.3. Siekti, kad emigracijos procesai virstų mobilumo procesu (apykaitine migracija), kai išvykstama siekiant pasinaudoti emigrantų tikslo šalių teikiamomis galimybėmis, kurios ateityje būtų naudojamos Lietuvoje ar Lietuvos naudai.

18.4. Ieškoti būdų, kaip pritraukti emigrantų socialinį, mokslinį, kultūrinį ir ekonominį potencialą ir juo pasinaudoti, siekti, kad Lietuvos Respublikos pilietis išsaugotų ryšius su savo valstybe. Siekiant grįžtamosios migracijos tikslų, svarbu aktyviai įgyvendinti užsienio lietuvių telkiančius ir jų ryšį su Lietuva išlaikančius projektus, skleisti informaciją ir konsultuoti su grįžimu į Lietuvą ir gyvenimu Lietuvoje susijusiais klausimais.

18.5. Siekiant didinti informacijos prieinamumą, būtina sudaryti sąlygas visą informaciją ir praktinę pagalbą visais su grįžimu į Lietuvą ir gyvenimu Lietuvoje susijusiais klausimais gauti vieno langelio principu.

18.6. Ieškoti būdų, kaip Lietuvos Respublikos piliečiams sudaryti palankias sąlygas sugrįžti. Grįžtantiems iš užsienio Lietuvos Respublikos piliečiams sudaryti galimybes integruotis į darbo rinką, numatyti kitas jų reintegracijos priemones ir drauge nediskriminuoti neemigravusių Lietuvos Respublikos piliečių.

19. Imigracijos sritis:

19.1. Lietuvos imigracijos politika turi būti derinama su ES imigracijos politika, kurios nuostatų formavimo ir įgyvendinimo procesuose Lietuva, atsižvelgdama į nacionalinius ir į ES interesus, dalyvauja kartu su kitomis ES valstybėmis narėmis.

19.2. Vienas iš svarbiausių Lietuvos imigracijos politikos elementų – kontroliuojama imigracija iš trečiųjų šalių, prisidedanti prie Lietuvos ūkio plėtros.

19.3. Bendroje užsieniečių priėmimo ir įteisinimo šalyje sistemoje reikėtų išskirti valstybei prioritetines užsieniečių kategorijas, kurioms gali būti taikomos palankesnės imigracijos procedūros, ir kategorijas, kurioms pagal specifiką ar tarptautinės teisės normas suteikiamos specifinės teisės:

19.3.1. lietuvių kilmės užsieniečiai, kuriems teisę apsigyventi Lietuvoje garantuoja Lietuvos Respublikos Konstitucija;

19.3.2. ES piliečiai ir jų šeimos nariai, kurie naudojami laisvo asmenų judėjimo teise;

19.3.3. užsieniečiai, kurie yra Lietuvos Respublikos ar kitos ES valstybės narės ilgalaikiai gyventojai;

19.3.4. užsieniečiai, kurie atvyksta mokslo ir studijų tikslais;

19.3.5. užsieniečiai, kurie atvyksta dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalingą darbą;

19.3.6. užsieniečiai, kurie atvyksta atlikti mokslinius tyrimus ar eksperimentinės plėtros darbus arba dėstyti Lietuvos mokslo ir studijų institucijose;

19.3.7. užsieniečiai, kurie užsiima teisėta veikla, steigia naujas darbo vietas, investuoja Lietuvoje ir taip prisideda prie valstybės ekonominės ir socialinės plėtros;

19.3.8. užsieniečiai, kurie atvyksta dirbti kvalifikuotą darbą, ypač į tokius ekonominės veiklos sektorius, kuriuose trūksta tam tikrų profesijų darbuotojų ir jų nerandama tarp vietinės darbo jėgos;

19.3.9. užsieniečiai, kurie atvyksta šeimos susijungimo pagrindu;

19.3.10. užsieniečiai, kuriems suteiktas prieglobstis Lietuvos Respublikoje;

19.3.11. užsieniečiai, kurie yra prekybos žmonėmis aukos, nepilnamečiai užsieniečiai, taip pat ir nelydimi nepilnamečiai;

19.3.12. kiti užsieniečiai, kurių kategorijos nustatytos pagal tarptautinius susitarimus, judumo partnerystes ar nacionalinę teisę.

19.4. Valstybei prioritetinių kategorijų užsieniečiams turėtų būti nustatomos palankesnės atvykimo sąlygos (įvertinant ir galimybę kartu atvykti šeimos nariams), supaprastinamos ir palengvinamos administracinės procedūros, susijusios su leidimų dirbti ir gyventi Lietuvos Respublikoje suteikimu.

19.5. Darbo jėgos pritraukimo į Lietuvą reglamentavimas turi būti patrauklus ir lankstus, užtikrinantis Lietuvos, kaip priimančiosios valstybės, konkurencingumą, kai reikia pritraukti trūkstamą darbo jėgą iš trečiųjų šalių. Tačiau jis neturėtų skatinti darbdavių telkti pigią darbo jėgą iš trečiųjų šalių, nepasinaudojus visomis vidaus darbo jėgos teikiamomis galimybėmis, taip pat sudaryti sąlygų darbuotojams iš trečiųjų šalių per Lietuvą tranzitu keliauti į kitas ES valstybes nares, skatinti Lietuvos Respublikos piliečių ekonominę emigraciją, kelti papildomų socialinių įtampų.

19.6. Siekiant skatinti mokslinius tyrimus ir inovacinę veiklą, turėtų būti nustatyta patrauklesnė pritraukimo schema ir užsieniečiams, atvykstantiems atlikti mokslinius tyrimus ar eksperimentinės plėtros darbus, dėstyti Lietuvos mokslo ir studijų institucijose; trečiųjų šalių studentams, kurie studijuoja ar baigia aukštojo mokslo studijas Lietuvoje ir yra vienas iš aukštos kvalifikacijos darbo jėgos papildymo šaltinių. Visiems siekiantiems integruotis į Lietuvos visuomenę, turėtų būti sudaromos palankesnės sąlygos čia gyventi ir dirbti. Tiek studentų, tiek dėstytojų ir tyrėjų atvykimas į Lietuvą yra svarbus, kiek tai atitinka Lietuvos mokslo raidos kryptis ir poreikius.

19.7. Reikėtų išsamesnio teisinio reglamentavimo teisėtos veiklos, taip pat ir savarankiškos ekonominės veiklos, srityje, kad nebūtų piktnaudžiaujama leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo sistema ir atvykstantys gyventi į Lietuvą užsieniečiai imtųsi

realios teisėtos veiklos, kuri yra pelninga arba naudinga (kai nesiekama pelno), arba dirbtų pagal darbo sutartį, kai privaloma turėti leidimą dirbti. Turi būti laikomasi nuostatos, kad realios veiklos nevykdysiantys arba nevykdantys užsieniečiai neturi galimybės įgyti teisės gyventi Lietuvoje ar ją išsaugoti.

19.8. Ypač daug dėmesio turi būti skiriama specifinių teisių turintiems užsieniečiams ar užsieniečiams, kuriems dėl situacijos, kurioje jie atsidūrė, reikia palankesnių sąlygų ar apsaugos (pavyzdžiui, prieglobsčio prašytojams, pažeidžiamų asmenų kategorijai priklausantiems užsieniečiams ir kitiems).

20. Prieglobsčio (tarptautinės apsaugos) sritis:

20.1. Būtina užtikrinti veiksmingą bendrosios Europos prieglobsčio sistemos, kuria siekiama konsoliduoti tarptautinės apsaugos standartus visoje ES, priemonių įgyvendinimą. Lietuvos prieglobsčio sistema, kuri yra bendrosios Europos prieglobsčio sistemos dalis, turi būti tobulinama taip, kad užtikrintų kokybiškas ir veiksmingas prieglobsčio procedūras.

20.2. Naudojantis ES fondų teikiamomis finansinėmis galimybėmis, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir kitų finansavimo šaltinių lėšomis, būtina siekti, kad prieglobsčio prašytojų priėmimo ir apgyvendinimo sąlygos atitiktų teisės aktų reikalavimus. Ypač turėtų būti rūpinamasi pažeidžiamų, turinčių ypatingų poreikių asmenų apgyvendinimo sąlygomis.

20.3. Siekti, kad Lietuvos teisės aktai užtikrintų tarptautiniuose dokumentuose nustatytas pagrindines prieglobsčio prašytojų teises, kartu būtų pašalintos piktnaudžiavimo prieglobsčio teise galimybės.

20.4. Siekiant tobulinti prieglobsčio prašytojų priėmimo ir tarptautinės apsaugos suteikimo procedūras, tikslinga stiprinti institucijų, atliekančių funkcijas, susijusias su prieglobsčiu, administracinius gebėjimus.

20.5. Lietuva, dalyvaudama vykdant tarptautinės apsaugos gavėjų perkėlimo ES viduje veiklas, turi siekti, kad dalyvavimas pabėgėlių perkėlimo programose būtų grindžiamas šalių savanoriško apsisprendimo principu. Atsižvelgiant į ES ir Lietuvos politinius sprendimus, dalyvaujama ES fondų finansuojamose perkėlimo ES viduje ir perkėlimo iš trečiųjų šalių programose – teikiama pagalba ES valstybėms narėms ir trečiosioms šalims, patiriančioms didelę naštą dėl prieglobsčio prašytojų (pabėgėlių), taip pat kitaip prisidedama prie paramos trečiosioms šalims.

21. Užsieniečių integracijos sritis:

21.1. Lietuvos teisės aktuose būtina aiškiai apibrėžti užsieniečių integracijos sąvoką.

21.2. Lietuvos imigracijos politikos sėkmingas įgyvendinimas priklauso nuo efektyvaus integracijos politikos įgyvendinimo. Išsamios ir ilgalaikės užsieniečių integracijos politikos nuostatų parengimas – užsieniečių integracijos politikos pagrindas.

21.3. Būtina paskirti atsakingą instituciją, kuri formuotų užsieniečių integracijos politiką.

21.4. Siekiant sukurti užsieniečių integracijos mechanizmą, tikslinga pasinaudoti jau sukurta baze – nevyriausybinių organizacijų projektine veikla, kuri finansuojama ES lėšomis.

21.5. Užsieniečių integraciją būtina vykdyti tiek valstybės, tiek vietos lygmenimis, atsižvelgiant į vyraujančią imigracijos struktūrą, nevyriausybinių organizacijų, institucijų veiklos specifiką ir užsieniečių integracijos problemas.

21.6. Siekiant integracijos priemonės padaryti lankstesnes ir nustatyti poreikius, tikslinga nuolat analizuoti imigracijos ir užsieniečių integracijos procesus.

21.7. Kad užsieniečių integracija būtų efektyvi, būtina skatinti visuomenės toleranciją Lietuvoje gyvenantiems užsieniečiams – įgyvendinti priemones tautiniam ir rasiniam pakantumui, daugiakultūriškumui Lietuvoje ugdyti, ksenofobijos, diskriminacijos ir rasizmo apraiškoms mažinti.

21.8. Užsieniečių integracijos politikos įgyvendinimo priemonės turi būti nustatytos atitinkamuose strateginio planavimo dokumentuose.

21.9. Kuriant ir įgyvendinant užsieniečių integracijos politiką, būtina vadovautis šiais principais: žmogaus teisių ir lygių galimybių visose gyvenimo srityse užtikrinimo; nuolatinio

gyventojo statuso ir (arba) pilietybės suteikimo; socialinės nelygybės, pažeidžiamumo ir išnaudojimo mažinimo; darbo ir gyvenimo sąlygų stebėsenos atlikimo; atstovavimo stiprinimo.

22. Kovos su neteisėta migracija sritis:

22.1. Neteisėtos migracijos prevencija ir kontrolė – ne tik vienas iš ES prioritetų, bet ir vienas iš pagrindinių nacionalinio lygio tinkamo migracijos valdymo elementų.

22.2. Būtina stiprinti neteisėtos migracijos prevencijos ir užsieniečių kontrolės valdymo sistemą, apimančią kompetentingų Lietuvos institucijų veiklą tiek nacionaliniu, tiek ES lygmenimis, efektyvų bendradarbiavimą užsieniečių kontrolės srityje ir šios veiklos koordinavimą. Būtina gerinti teisėsaugos institucijų sąveikumą, ypač keitimosi informacija srityje, gebėjimus reaguoti greitai, tinkamai ir reikiamomis priemonėmis.

22.3. Lietuvos teisinė bazė neturi sudaryti galimybių piktnaudžiauti nustatytomis procedūromis, susijusiomis su užsieniečių atvykimu, buvimu, gyvenimu ir darbu Lietuvoje. Siekiant užtikrinti veiksmingą neteisėtos migracijos prevencijos ir kontrolės priemonių įgyvendinimo mechanizmą, būtina:

22.3.1. vykdyti išankstinę neteisėtos migracijos kontrolę, efektyviai naudojant vizų išdavimo sistemą (neteisėtos migracijos rizikos vertinimas, išankstinės konsultacijos, bendradarbiavimas su Lietuvos, kitų valstybių kompetentingomis institucijomis);

22.3.2. užtikrinti efektyvią, į kintančius migracijos srautus reaguojančią, valstybės sienos apsaugą ir jos kirtimo kontrolę – naudotis integruoto ES išorės sienų valdymo galimybėmis, didinti institucijų, saugančių valstybės sieną, vykdančių užsieniečių atvykimo į Lietuvą, buvimo joje ir išvykimo iš jos kontrolę, įgaliojimus, tobulinti jų gebėjimus naudojantis naujausių technologijų, informacinių sistemų teikiamomis galimybėmis;

22.3.3. teisiškai užtikrinti veiksmingą neteisėtos migracijos kontrolę, mažinti piktnaudžiavimo teisėtais migracijos būdais galimybių (piktnaudžiavimo šeimos susijungimo, prieglobsčio suteikimo teise, leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo pagrindais ir kita);

22.3.4. užtikrinti veiksmingą užsieniečių grąžinimo į kilmės valstybes ar užsienio valstybes, į kurias jie turi teisę vykti, ir neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių readmisijos politikos įgyvendinimą visapusiškai paisant pagrindinių žmogaus teisių ir suteikiant jiems galimybę išvykti oriai, skatinti savanorišką grįžimą ir taip taupyti valstybės lėšas;

22.3.5. tobulinti teisės aktus, nustatančius asmenų, organizuojančių trečiųjų šalių piliečių neteisėtą atvykimą (gabenimą) į Lietuvos teritoriją ir kartu – į Šengeno erdvę, atsakomybę, užsieniečių atsakomybę už užsieniečių teisinę padėtį reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus;

22.3.6. nuolat atlikti užsieniečių neteisėto atvykimo į Lietuvą ir buvimo, nelegalaus darbo joje grėsmių, teisės pažeidimų, susijusių su neteisėta migracija, analizę ir rizikos vertinimą; kuo plačiau skleisti informaciją apie užsieniečių teisėtos migracijos galimybę, atvykimo į Lietuvą, buvimo joje, vykimo per ją tranzitu ir išvykimo iš jos tvarką. Vykdoma prevencinė veikla leistų tinkamai analizuoti neteisėtos migracijos būdus ir formas, rengti prognozes ir užkirsti kelią teisės pažeidimams, susijusiems su neteisėta migracija.

23. Institucinės sandaros ir bendradarbiavimo tobulinimo sritis:

23.1. Daugiau nei 20 metų esamos Lietuvos migracijos procesų valdymo sistemos modelis, panašus į Skandinavijos valstybių (pavyzdžiui, Danijos, Suomijos) modelį, yra pasiteisinęs.

23.2. Vis dėlto esamas institucijų atsakomybių paskirstymas ir nustatytos veiklos sritys skatina toliau diskutuoti apie valdymo sistemos pokyčius, susijusius su institucijų gebėjimais ir administraciniais pajėgumais. Turi būti toliau ribojama institucijų kompetencija, siekiant aiškumo, skaidrumo ir institucijų atsakomybės už teisės aktų priskirtas veiklos sritis, taip pat stiprinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas, ypač keitimosi informacija, bendrų veiksmų vykdymo, personalo kvalifikacijos tobulinimo klausimais. Funkcijų peržiūra siekiant atsisakyti institucijai nebūdingų funkcijų, išvengti jų dubliavimosi, nustatyti institucijų kompetenciją vykdyti naują veiklą turėtų būti atliekama nuolat, kad būtų tinkamai įgyvendinama migracijos politika, racionaliai naudojamos šiai valdymo sričiai skiriamos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos, tinkamai naudojama ES fondų ir kitų užsienio valstybių, tarptautinių organizacijų finansinė parama.

23.3. Tikslinga paskirti instituciją, atsakingą už užsieniečių integracijos politikos formavimą, užtikrinti kryptingą ir efektyvą užsieniečių integraciją vykdančių institucijų darbą. Į užsieniečių integracijos politikos įgyvendinimą labai svarbu įtraukti ir užsieniečių darbdavius, profesines sąjungas, kitus subjektus.

23.4. Siekiant stiprinti institucijų administracinius gebėjimus vykdyti migracijos politiką, būtina išanalizuoti galimybę sukurti nuolatinę migracijos specialistų mokymo bazę, skirtą jų kvalifikacijai tobulinti.

24. Tarptautinio bendradarbiavimo sritis:

24.1. Naudodamasi ES teikiamomis galimybėmis, Lietuva galėtų svariai prisidėti prie politinio dialogo ir bendradarbiavimo imigracijos politikos klausimais su Lietuvai prioritetinėmis trečiosiomis šalimis (pavyzdžiui, Rytų partnerystės šalimis), inicijuoti su jomis atitinkamus projektus, įgyvendinamus dvišaliais pagrindais ar bendradarbiaujant su kitomis ES valstybėmis narėmis.

24.2. Nors Lietuvos tarptautinis bendradarbiavimas migracijos klausimais apima daugybę sričių (ES institucijų ir agentūrų, plataus tarptautinių organizacijų ir institucijų tinklo veikla, tarptautiniai susitarimai, dalyvavimas konferencijose, dialoguose ir procesuose), jos migracijos politikos kryptį tikslas – efektyvinti Lietuvos tarptautinį bendradarbiavimą migracijos klausimais tiek dvišaliu, tiek daugiašaliu lygmenimis.

24.3. Tikslinga plėtoti susitarimus dėl readmisijos su aktualiomis trečiosiomis šalimis (pavyzdžiui, Baltarusija), sudaryti ir įgyvendinti vietinio eismo susitarimus su kaimyninėmis trečiosiomis šalimis, plėtoti bendradarbiavimą centriniu ir regioniniu lygmenimis sienų apsaugos, kovos su neteisėta migracija klausimais.

24.4. Užtikrinti efektyvų bendradarbiavimą su kitomis ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis migracijos ir prieglobsčio klausimais, taikant visuotinio požiūrio į migraciją ir judumą priemones, ypač santykiuose su Rytų partnerystės šalimis.

24.5. Dalyvauti Europos migracijos tinklo, kitų ES, regioninių ir tarptautinių struktūrų veikloje, palaikyti glaudžius ryšius su tarptautinėmis organizacijomis.

V SKYRIUS

MIGRACIJOS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO STEBĖSENA

25. Migracijos politikos įgyvendinimo stebėsenos pagrindas – nuolatinis statistinės informacijos apie migracijos procesus rinkimas, apdorojimas, apibendrinimas ir viešinimas, migracijos procesų analizė ir vertinimas.

26. Migracijos procesams stebėti ir vertinti Gairių priede nustatyti vertinimo kriterijai pagal atskiras migracijos politikos kryptių sritis – emigracijos ir grįžtamosios migracijos, imigracijos, prieglobsčio (tarptautinės apsaugos), užsieniečių integracijos, kovos su neteisėta migracija ir tarptautinio bendradarbiavimo.

27. Migracijos procesų stebėseną koordinuoja ir šiuos procesus analizuoja Vidaus reikalų ministerija.

28. Institucijos ir įstaigos pagal Gairių priede nurodytus migracijos procesų stebėsenos vertinimo kriterijus renka ir nuo 2015 metų kasmet iki balandžio 1 d. Vidaus reikalų ministerijai teikia apibendrintą informaciją apie vertinimo kriterijų reikšmes ir pokyčius, jų tendencijas, Gairėse nustatytą migracijos politikos kryptį įgyvendinimo pažangą ir problemas, kitą svarbią informaciją, taip pat išvadas ir pasiūlymus dėl Gairių geresnio įgyvendinimo ir (arba) tobulinimo.

29. Vidaus reikalų ministerija kaupia, apibendrina vertinimo kriterijų reikšmes ir kitą iš atsakingų institucijų ir įstaigų gautą informaciją, analizuoja vykstančių migracijos procesų pokyčius, problemas ir galimas neigiamas pasekmes ir nuo 2015 metų kasmet iki gegužės 1 d. teikia išvadas ir pasiūlymus dėl migracijos politikos įgyvendinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybei.

Lietuvos migracijos politikos gairių
priedas

MIGRACIJOS PROCESŲ STEBĖSENOS VERTINIMO KRITERIJŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetas	Kriterijaus detalumas	Periodiškumas	Informacijos šaltinis	Institucija, atsakinga už vertinimo kriterijaus ir (arba) informacijos pateikimą
I. Bendrieji duomenys					
1.	Lietuvos Respublikos gyventojų skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso šalyje	metų pradžioje (išankstinis)	Lietuvos Respublikos gyventojų registras (toliau – Gyventojų registras), Lietuvos statistikos departamento Demografinės statistikos duomenų bazė (toliau – Demografinės statistikos duomenų bazė)	Lietuvos statistikos departamentas
2.	Užsieniečių, gyvenančių Lietuvos Respublikoje, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso šalyje; pagal savivaldybes; trečiųjų šalių piliečių; pagal savivaldybes	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
3.	Neto tarptautinė migracija	iš viso šalyje	metinis	Demografinės statistikos duomenų bazė	Lietuvos statistikos departamentas
II. Emigracijos ir grįžtamosios migracijos sritis					
1.	Emigrantų skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal savivaldybes; pagal būsimą gyvenamąją vietą (valstybę); pagal pilietybę; pagal amžiaus grupes (0–17; 18–24; 25–64; 65+)	metinis	Gyventojų registras, Užsieniečių registras	Lietuvos statistikos departamentas

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetas	Kriterijaus detalumas	Periodiškumas	Informacijos šaltinis	Institucija, atsakinga už vertinimo kriterijaus ir (arba) informacijos pateikimą
2.	Lietuvos Respublikos piliečių, grįžusių gyventi į Lietuvos Respubliką (reemigrantų), skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal savivaldybes; pagal buvusią gyvenamąją vietą (valstybę); pagal amžiaus grupes (0–17; 18–24; 25–64; 65+)	metinis	Gyventojų registras	Lietuvos statistikos departamentas
3.	Lietuvių kilmės užsieniečių ir išeivių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal šalį, iš kurios atvyko	metinis	aukštosios mokyklos	Švietimo ir mokslo ministerija
4.	Iš užsienio grįžusių šeimų vaikų, kurie mokosi Lietuvos švietimo įstaigose, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal šalį, iš kurios atvyko	metinis	Švietimo ir mokslo ministerijos duomenys	Švietimo ir mokslo ministerija
III. Imigracijos sritis					
1.	Imigrantų, atvykusių gyventi į Lietuvos Respubliką, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal savivaldybes; pagal pilietybę; pagal buvusią gyvenamąją vietą (valstybę); pagal amžiaus grupes (0–17; 18–24; 25–64; 65+)	metinis	Gyventojų registras, Užsieniečių registras	Lietuvos statistikos departamentas
2.	Užsieniečiams išduotų leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal išdavimo pagrindus	metinis	Gyventojų registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetas	Kriterijaus detalumas	Periodiškumas	Informacijos šaltinis	Institucija, atsakinga už vertinimo kriterijaus ir (arba) informacijos pateikimą
3.	Vidutinė užsieniečių prašymų išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje nagrinėjimo trukmė (kalendorinėmis dienomis)	pagal išdavimo pagrindus	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
4.	Užsieniečiams išduotų Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimų gyventi Europos Sąjungoje skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal pilietybę	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
5.	Užsieniečiams panaikintų leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal panaikinimo pagrindus	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
6.	Užsieniečiams panaikintų Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimų gyventi Europos Sąjungoje skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal panaikinimo pagrindus	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
7.	Užsieniečiams išduotų leidimų dirbti skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal pilietybę; pagal ekonomikos sektorius; pagal darbo sutartį; komandiruotieji į Lietuvos Respubliką; stažuotojai ir praktikantai; pagal tarptautines jaunimo mainų programas	metinis	Lietuvos darbo biržos duomenų bazė	Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetas	Kriterijaus detalumas	Periodiškumas	Informacijos šaltinis	Institucija, atsakinga už vertinimo kriterijaus ir (arba) informacijos pateikimą
8.	Vidutinė leidimo dirbti užsieniečiui išdavimo trukmė (kalendorinėmis dienomis)	iš viso; pagal kategorijas	metinis	Lietuvos darbo biržos duomenų bazė	Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
9.	Priimtų sprendimų dėl užsieniečio darbo, kuriam atlikti reikia aukštos profesinės kvalifikacijos, atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal profesinę kvalifikaciją	metinis	Lietuvos darbo biržos duomenų bazė	Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
10.	Vidutinė sprendimo dėl užsieniečio darbo, kuriam atlikti reikia aukštos profesinės kvalifikacijos, atitikties Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikiams priėmimo trukmė (kalendorinėmis dienomis)	iš viso; pagal profesinę kvalifikaciją	metinis	Lietuvos darbo biržos duomenų bazė	Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
11.	Užsieniečiams, siekiantiems dirbti darbą, kuriam atlikti reikia aukštos profesinės kvalifikacijos, išduotų leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (<i>mėlynųjų kortelių</i>) skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal pilietybę	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
12.	Profesijos, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, ir jų pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	pagal ekonominės veiklos sektorius; pagal profesijų rūšis	metinis	Lietuvos darbo biržos duomenų bazė	Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos
13.	Užsieniečiams išduotų vizų atvykti į Lietuvos Respubliką skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; Šengeno vizų; nacionalinių vizų	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetas	Kriterijaus detalumas	Periodiškumas	Informacijos šaltinis	Institucija, atsakinga už vertinimo kriterijaus ir (arba) informacijos pateikimą
14.	Priimtų sprendimų atsisakyti užsieniečiams išduoti vizą atvykti į Lietuvos Respubliką skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal vizų rūšis; pagal pilietybę; pagal pagrindus	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
15.	Priimtų sprendimų panaikinti užsieniečiams išduotas vizas skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal vizų rūšis; pagal pilietybę; pagal pagrindus	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
16.	Išduotų pažymų, patvirtinančių ES valstybių narių ir Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečių teisę laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal pilietybę	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
17.	Išduotų pažymų, patvirtinančių ES valstybių narių ir Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečių teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal pilietybę	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
IV. Prieglobsčio (tarptautinės apsaugos) sritis					
1.	Užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetas	Kriterijaus detalumas	Periodiškumas	Informacijos šaltinis	Institucija, atsakinga už vertinimo kriterijaus ir (arba) informacijos pateikimą
2.	Priimtų sprendimų dėl užsieniečių prašymų suteikti prieglobstį Lietuvos Respublikoje skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal sprendimo rūšis	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
3.	Pagal Dublino reglamentą ¹ perduotų užsieniečių skaičius	iš viso; perduota Lietuvos Respublikai; iš Lietuvos Respublikos perduota kitoms ES valstybėms narėms	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
V. Užsieniečių integracijos sritis					
1.	Užsieniečių, studijuojančių pagal laipsnį suteikiančias studijų programas Lietuvos aukštosiose mokyklose, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso	metinis	aukštosios mokyklos	Švietimo ir mokslo ministerija
2.	Švietimo įstaigų, kuriose mokosi Lietuvos Respublikoje gyvenantys užsieniečiai vaikai iki 18 metų, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso	metinis	savivaldybės	Švietimo ir mokslo ministerija

¹ [2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas \(ES\) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai \(OL 2013 L 180, p. 31\).](#)

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetas	Kriterijaus detalumas	Periodiškumas	Informacijos šaltinis	Institucija, atsakinga už vertinimo kriterijaus ir (arba) informacijos pateikimą
3.	Vykdytų užsieniečių integracijos projektų pagal ES fondus skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso	metinis	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
4.	Integracijai skirtose programose dalyvaujančių imigrantų skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso	metinis	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija
5.	Užsieniečių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose ir gaunančių valstybės paramą, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso	metinis	Valstybinis studijų fondas, aukštosios mokyklos	Švietimo ir mokslo ministerija
VI. Kovos su neteisėta migracija sritis					
1.	Užsieniečių, kuriems neleista atvykti į Lietuvos Respubliką, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal pilietybę; pagal neįleidimo priežastį	metinis	Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos
2.	Sulaikytų nelegalių migrantų skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal pilietybę; pagal pažeidimo tipą; pagal sulaikymo vietą (siena su Baltarusijos Respublika ir Rusijos Federacija, uostai (jūros, oro), šalies vidus)	metinis	Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos duomenys	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetas	Kriterijaus detalumas	Periodiškumas	Informacijos šaltinis	Institucija, atsakinga už vertinimo kriterijaus ir (arba) informacijos pateikimą
3.	Užsieniečių, kuriems surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolai už užsieniečių teisinę padėtį reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal pažeidimo tipą	metinis	Administracinių teisės pažeidimų ir eismo įvykių registras	Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
4.	Fizinių ir juridinių asmenų, kuriems pritaikytos atsakomybės už pagalbą užsieniečiams neteisėtai atvykti ar neteisėtai gyventi Lietuvos Respublikoje priemonės, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso	metinis	Administracinių teisės pažeidimų ir eismo įvykių registras	Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
5.	Lietuvos Respublikos vizų tarnybų vykdytų konsultacijų dėl vizų išdavimo skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; rekomenduota išduoti vizą; rekomenduota neišduoti vizos	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
6.	Užsieniečių, grąžintų į užsienio valstybes, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal pilietybę	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
7.	Užsieniečių, savanoriškai grįžusių į užsienio valstybę padedant tarptautinei ar nevyriausybinei organizacijai, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais) ²	iš viso; pagal pilietybę	metinis	tarptautinių ar nevyriausybinių organizacijų duomenys	Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuras

² Atsakingai institucijai pateikus informaciją.

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas ir matavimo vienetas	Kriterijaus detalumas	Periodiškumas	Informacijos šaltinis	Institucija, atsakinga už vertinimo kriterijaus ir (arba) informacijos pateikimą
8.	Užsieniečių, išsivysčiusių iš Lietuvos Respublikos, skaičius ir šio skaičiaus pokytis, palyginti su praėjusiais metais (procentais)	iš viso; pagal pilietybę	metinis	Užsieniečių registras	Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos
VII. Tarptautinio bendradarbiavimo sritis					
1.	Sudarytų tarptautinių sutarčių ar susitarimų, susijusių su migracijos sritimi, skaičius	iš viso; pagal tikslą	metinis	institucijų duomenys	Užsienio reikalų ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas
Nr. [401](#), 2016-04-27, paskelbta TAR 2016-04-28, i. k. 2016-10619
Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. sausio 22 d. nutarimo Nr. 79 „Dėl Lietuvos migracijos politikos gairių patvirtinimo“ pakeitimo